

SANDVIKS NYTT

Organ for Sandvikens Bataljon — Stiftet 17. mai 1857

Offiserene 1964

1. rekke fra venstre: Fredrik Halvorsen, 2. løytnant, Terje Engevik, 1. K.sjef, Terje Kvamme, sjef, Rolf Trondsen, adjutant, Asbjørn Moldestad, 2. K.sjef, Eivind Helland, 4. løytnant.
2. rekke fra venstre: David Deutsch, faneoff., Svein Tangseth, fanebærer, Odd Christensen, tambur, John Lervik, faneoffiser.

Leken med kutenner

Har du spelt kutann? Nei, du har vel ikke det. Det fins ikke mange igjen av dem som i sine guttedager lekte med kutenner. Hvor gammelt dette «spellet» er, vet jeg ikke. Gjennom hele forrige århundre var det svært alminnelig, men omkring siste århundreskifte forsvant det helt.

Guttene samlet på kutenner liksom de i en periode samlet på frimerker. Det var, naturlig nok, mest oksetenner. De vant dem fra hverandre eller de kjøpte dem av hverandre. Men et sted måtte de jo få tennene fra. Det var i slaktetiden hver høst de fikk dem. I den tiden var der ikke slakterforretninger slik som i våre dager. Det var noen slaktere som hadde treskur der hvor kjøttbasaren nå er, men det var ikke ofte det var noe å få der. Når de hadde kjøtt til salgs, så var det som regel dårlig vare. Slakterne hadde sine kunder og de fikk de beste stykkene. Hvis man ville være sikker på kjøttmat vinteren gjennom, måtte man forsyne seg med slakt ved mikælitider. Mikkelsdagen (29. september) var det marked for levende kjøtt oppe på Haukelands og Aarstads marker. Slik hadde det vært i uminnelige tider. Bønder og byfolk hadde hevd på å bruke både innmark og

utmark der oppe når «driften» sto på. Denne dagen dro gamle og unge, fattige og rike fra byen og Sandviken til Haukeland for å kjøpe slakt. De hadde bøtter og spann med seg, for det var ikke alle som kjøpte et helt dyr. Det var riktig en folkefest denne dagen. Folk hadde mat med seg, og gjerne en lerce på lommen. Litt borte fra kubeistene hadde selgekoner satt opp bord og benker. Der var kaffe, smørbrød og brystsukker å få kjøpt. Ofte var der bønder som «gnikket» på en fele og byfolk som trakterte gitar eller trekkspill, og folk sang. Mest sang de selvfølgelig Haukelandsvisen. Det er vel ikke mange av leserne som har hørt den, men her er den:

Du Mikkelsdag, du er så blid
Du bringer kjøtt til vintertid.
Og derfor går vi alle mann
i driften opp til Haukeland.

I driften vil vi alle gå.
Kom gammel, ung, kom store, små.
Med kniver, bøtter og med spann
vi vandrer opp til Haukeland.

Ja, vil du have sang og spill
og svinge en småtøs dertil
og få deg hertil slakt for sant,
så gå i drift til Haukeland.

Om kvelden var hele karavanen på vei nedover Kalfaret igjen. De fleste kom da trekkende på levende dyr som de skulle slakte hjemme på bakplassen.

I 1850-årene ble det slutt med å gå i driften. Da ble det etterhvert alminnelig med kjøttforretninger i byen. I den tiden, da så å si alle familier var opptatt med slakting, var guttene der for å få kutenner. Senere da folk ikke slaktet selv lenger, fant guttene veien til de stedene hvor slaktingen fant sted, for eksempel i Skuteviken. Der drev man med slakting helt til i 1920-årene.

Guttene var nøye på tenneses kvalitet. De knep på dem og bet i dem. De puttet roten av tannen inn i munnen og sugde på den. I rot-tuppen er der et lite hull hvor nerve og blodårer går inn i tannen. Hvis dette var for stort,

Utdelingen av ørneordenen

I lovene for Sandvikens Bataljon står det at ørneordenen skal utdeles av et ordensråd. Dette består av sjefen og alle i rådet som innehar ørneordenen. Jeg har inntrykk av at det er for lite moden overveielse når det gjelder utdelingen av dette vårt mest ettertraktede hederstegn. Årsaken til dette er, etter min mening, lett å finne. Der er ingen ørneordensriddere i rådet. Offiserene innstiller et medlem til ørneordenen, eller de lar være. I første tilfelle henvender de seg til en eller flere ørneordensriddere for å spørre om de er enige. Disse har dog, iallfall de siste årene, ikke fulgt så mye med korpset at de kan ha noen mening om saken.

Jeg synes at det nå må dannes et ørneordensråd. Medlemmene i dette rådet må følge korpset med interesse slik at de virkelig kjenner de guttene som kan tenkes verdige til ørneordenen.

J. Aarberg.

oppdaget de det ved å suge der. Kanskje var der hull i tannen slik at de kunne suge luft gjennom den. I slike tilfelle kasserte de tannen. Da ble slakteren gjerne sint og jaget dem på dør. Det var jo igrunnen ensbetydende med at det var gamle beist han hadde til salgs.

Løken med kutenner var visstnok utelukkende en bergensk lek liksom buekorpsene. Det var ikke noe lett spill. Det tok lang tid å sette seg inn i alle spilleregler, benevnelser, beregninger og kunstgrep. De hadde egne navn på de forskjellige slag kutenner. Her er de mest alminnelige benevnelser: «Kolper» eller «Bremerkolper» var fremtenner. «Siger»-stuver var sidetenner. «Titer» var avslitte tenner. «Snadder» var små tenner.

Med «Stu» mentes forsiden av tannen. Med «Sjøtt» mentes innsiden av tannen. Jekslene bruktes ikke.

Bremerkolper (Bremere) var særlig fine kolper, med fine «tegninger» på tyggeflaten. Disse var gjerne mindre enn andre kolper. Det kom da av at de var fra yngre dyr og derfor mindre slitt. De hadde som regel lett for å bli liggende på stu (med forsiden ned) når man kastet dem.

Det fantes utallige inviklede varianter av dette «fine» spill. Den enkleste av dem kaltes «ittemetit». Det skulle bety «et mot et». Guttene skulle sette inn like mange tenner hver. Så skulle førstemann riste (romle) dem i sine lukkede hender og derpå kaste dem mot en vegg (mur). De tennene som da ble liggende på stu, altså med forsiden (utsiden) av tannen ned, var hans eiendom. Så skulle nestemann romle de tennene som lå på sjøtt. De som da ble liggende på stu, var hans eiendom. Slik fortsatte de til der ikke var flere tenner igjen. Da måtte man sette inn tenner påny.

Hvem som skulle kaste først ble for hvert spill avgjort ved at hver kastet sin tann mot en vegg. Den som fikk sin tann nærmest vegg, skulle være først. Den som fikk sin nestermest, var nr 2 o.s.v. Ofte var det en gutt som kastet alle tennene. Det var da spennende å se hvor ens egen tann ble liggende.

En annen variant av spillet kaltes «Sopen». Fra 2 til ca. 10 gutter kunne spille samtidig. De skar da en reife i vannbordet på et hus. Dette var selvfølgelig til stor forargelse for huseieren. Guttene satte inn like mange tenner hver, alt etter antall gutter. De satte tennene fast i reifen på vannbordet og førstemann skulle kaste sin tann mot dem. Hvis han klarte å slå ned

en tann (eller flere) vant han alle tennene. Man sa da at han fikk hele «Sopen». Guttene passet nøye på om han traff tannen da den falt ned. Det kunne jo hende at tannen traff vannbordet med så pass kraft at tannen falt ned. Det ble ofte heftig diskusjon i slike tilfelle. Hvis han ikke slo ned noen tann, var det nestemann sin tur og slik videre. De ble på forhånd enige om hvor langt fra vegg de skulle stå når de kastet. Hvis ingen klarte å slå ned en tann, skulle førstemann prøve seg igjen o.s.v. Det var dog sjelden at ikke en av dem slo ned en tann i første omgang. I dette spillet var det en fordel å ha en stor tung kolper eller bremerkolper å kaste med.

En tredje variant av spillet kaltes «Stuen». Tennene ble satt i reifen i vannbordet slik som i forrige spill. Antall tenner fra hver spiller varierte her også. I forrige spill (Sopen) sto deltakerne nokså langt fra vegg når de kastet fordi sjansen til stor gevinst var så stor. En kunne jo få hele «Sopen». Når man lekte «Stuen» var avstanden bare 2—3 meter.

Førstemann kastet og håpet at han skulle slå ned en tann (eller flere). Hvis han klarte det var den (disse) hans eiendom. Hvis hans tann (den han kastet) lå på stu da den falt ned, fikk han kaste en gang til likegyldig om han hadde slått ned noen tann eller ei. Men denne gangen måtte han stå på en bestemt måte når han kastet. Han måtte nemlig stille seg med føttene der hans tann ble liggende og med tåspissene vendt samme vei som tannens krone pekte. I denne stilling måtte han stå når han kastet andre gangen. Ofte måtte han da stå i en forvridd stilling. Det hendte jo at tannkronen pekte fra vegg, og kanskje lå tannen tett inne ved vegg. Så lenge tannen hans ble liggende på stu, fikk han fortsette å prøve seg. Men ble tannen liggende på sjøtt, var det nestemann sin tur. Slik fortsatte de til der ikke var flere tenner igjen i reifen.

Når guttene var lei av å «spelle kutann» for denne gangen, skulle de gjøre opp for seg. Noen gikk ut av spillet med gevinst, men andre med tap, og disse siste måtte da betale sin gjeld. En gutt kunne da ha flere kreditorer og de førte nøyaktig regnskap med dette, selvom de ikke brukte papir. De pleide da betale med siger (stuver), titer eller snadder. Det var slike tenner de pleide sette i reifen. De kunne også betale med kolper eller bremere. Disse var mer verdifulle og det ble gjerne diskusjon om hvor mange småtenner hver enkelt av de store ten-

nene var verd. Det pleide være 2—5 stykker. Hvis man hadde to tenner som var helt like, steg de i verdi. To slike tenner var altså mer verd enn to andre, men bare når man betalte med dem samlet. Hvis en gutt hadde flere kolper, men få småtenner, kunne han kjøpe slike med noen av kolperne sine. Man kunne selvfølgelig også kjøpe kolper eller bremere med småtenner. Det gjaldt bare å bli enige om prisen. Guttene var så vant til å handle med kutenner at de ofte brukte ordet «penger» om dem. De kalte da småtennene for ører.

Jeg har her fortalt om de tre varianter av spillet «kutenner» som jeg kjenner til. Hvis noen av leserne kjenner flere, ville vi gjerne få høre fra dem. Ring da 57 362.

J. Aarberg.

SESONGEN 1965

Sesongen 1964 har vi grunn til å være fornøyd med selv om vi bare hadde 50 soldater. Dette antall mener vi dog er alt for lite. Vårt høyeste ønske for 1965 er at det vil melde seg flere soldater og mange offisersemner. Vi ønsker også at vi kan etterligne sesongen 1964 når det gjelder eksersis og disiplin.

Vi starter med valg av sjef og offiserer og uttagning av slagere. Dette vil skje på Sandviken skole. Uken deretter vil effektene bli utdelt på Sandvikstorget. Første fremmøtedag blir første lørdag i mars 1965. Denne dagen vil vi gå den store runden, men hver lørdag ellers vil vi gå den «små» runden. Vi vil også ha en ekstra treningsdag hver uke.

Fellesutmarsj til Stemmemyren sammen med Skansens Bataljon vil i år, som tidligere år, gå av stabelen i slutten av april. 17. mai, bataljonens stiftelsesdag, møter vi på Sandvikstorget med flagg i geværet og nystroket uniform og hver med sine sløyfer. I midten av mai går turen til Mulebanen hvor vi skal ha den årlige fellesoppvisning med Skansens Bataljon. Turen opp i «dalen» (i Munkebotn) ble dessverre ikke av i 1964, men i kommende sesong skal den bli av. Guttene liker seg der oppe, så det er ikke rart at en kjuagutt sa: «De e' dær oppæ i Dal'n de' sjer» — Det er ikke bestemt noe om landturen ennå, men dersom korpset blir stort nok, skal turen bli lang nok.

Bataljonens eksistens står og faller med soldatene. Det er de som skal eksersere og defilere

JULETRIFEST

Også i år har vi tenkt å holde en juletrifest for soldatene. I januar 1964 hadde korpset også en slik fest og den ble svært vellykket. Vi vil sørge for at den skal bli like vellykket i år. Programmet skal bli rikholdig med julenisse og nisseorkester. Det vil bli brus og kaker til guttene og julenissen har lovet at de skal få julegaver slik som i fjor. Korpsguttene vil få et brevkort hvor datoen for festen vil bli kunngjort. De guttene som har søstre eller yngre brødre, kan ta dem med. Vi ønsker at det må bli riktig mange med.

Juletrifesten vil bli holdt i Sandvikens Menighetshus, altså samme sted som i fjor. Det vil bli vist film og vi skal selvfølgelig også gå rundt juletreet. Vi vil gjøre vårt beste for å finne noen morsomme filmer. Vi håper at presten vil komme og si noen ord i anledning julehøytiden. Vi har tenkt at det på denne festen skal bli overrakt en liten pokal til beste bladselger. Det vil antakelig bli kr. 3.— i inngangspenger.

Vel møtt!

Terje Kvamme, sjef.

Asbjørn Moldestad, 2. K.sjef.

og det er de, sammen med offiserene, som i nyoppussete uniformer skal representere Sandvikens Bataljon i 1965.

Vel møtt, store og små, til dyst i bataljonen kommende sesong.

Terje Engevik.

Takk

Jeg ønsker å takke alle soldater, slagere og offiserer for den interesse som de viste i dette året da jeg hadde den ære å være korpsets sjef. Dere var meg til stor hjelp. Uten deres hjelp ville vi ikke i Sandviken kunnet få det gode korpset som vi hadde. Videre ønsker jeg at de kommende soldater, slagere og offiserer må få et like godt, ja helst bedre, korps neste år.

Til slutt vil jeg ønske dere alle, også alle gamle korpsgutter og alle sandviksbeboere, en riktig god jul og et godt nytt år!

Terje Kvamme,
sjef 1964.

Effekter

Dessverre er det ennå effekter som ikke er levert inn. Dette er en stor skuffelse for oss offiserer. Vi tviler ikke på at vi omsider vil få dem tilbake, men vi må ha dem snart. Effektene må ettersees, og mange sikkert repareres, før neste sesong begynner. Dessuten må vi jo til en hver tid vite hva vi har. Vi har allerede nå i tankene at det er et jubileum igjen i 1967 og vi ville helst at det ble holdt i samme stil som i 1957. Før dette jubileum må vi prøve å få antallet av rifler, luer og vindjakker. Derfor ber vi dere som ennå ikke har levert dem, kom med effektene straks. Dere kan levere dem til deres peletongsjef eller til Terje Engevik, Sandviksvei 38.

Terje Kvamme, sjef.
Asbjørn Moldestad, 2. K.sjef.

Vi har i de 2 foregående numre lest hva en gammel sandviksgutt, Hjalmar Hansen, har fortalt om sine barneår i Sandviken.

Da Sandvikens Bataljon hadde sitt 75-årsjubileum i 1932, fikk korpset en forsinket hilsen i form av et dikt fra Hjalmar Hansen. Dette diktet stod å lese i Bergens Tidende for 18. mars 1933. Da vi tror at det er meget få sandviksbeboere som kjenner det, vil vi ta det inn i vårt blad:

☆

Til Sandvikens Bataljon

Jeg ser det er ditt jubileumsår,
min gamle kjære bataljon,
og sender derfor, skjønt seksti år,
et ord fra nærmeste stasjon.

Du hjalp meg å holde rett
min lange, tynne kropp!
å få det tunge til å bli lett
og alltid å se opp.

Du lærte meg utholdenhet
og aldri å gi opp
når vi til Munkebotten avsted
i sving marsjerte opp.

I minnet stiger ofte frem
hvert vann, hver stein, hver hei.
Da ser jeg for meg alle dem
som da var ung som jeg.

Vi trådte av, hver til sin tid,
men følger alltid med
de nye kull, som til ny strid
marsjerer glad avsted.

Lær dem da hva vi lære fikk:
Å holde tanken klar,
å aldri smake på den drikk
som ungdomsstyrken tar.

Lær dem å ranke viljen sin
så de kan stå imot
alt som forderver sjel og sinn,
— hjelp dem å være god.

Lær dem å spenne for sin vogn
et himmel — stjernepar.
Da kan du alltid være «logn».
Den skyss dem ei bedrar.

Lær dem å holde veien frem
i alt godt's fotefar.
En hilsen da fra en av dem
som en gang med jer var.

Hjalmar Hansen,
brigader i Frelsesarmeen.

Martha Eldholm

Sandviksveien 49 b

Telefon 56 820

Melk — Brød — Frukt — Grønnsaker

A. Waage a.s

P. VORLAND

Nye Sandviksvei 41 — Telefon 14 302

Glass — Stentøy — Kjøkkenutstyr

Elektriske Husholdningsmaskiner

Sandviksbrød for Sandviksfolk!

Kjøp Deres brød i

Sandvikstorvets Bakeri

John Skåland

Telefon 56 563

SANDVIKSFOLK

BESØKER

Sandvikens Herrefrisørsalong

Nye Sandviksvei 73 — Telefon 58 410

Brekkes Lærhandel A.s

Nye Sandviksvei 7 — Telefon 12 615

ALT I SKOTØY

FOR ARBEIDSBruk OG FEST

A. BJØRNDAL

SKOMAKERFORRETNING

Rothaugsgt. 1 c — Telefon 15 610

Bruk fagfolk, det lønner seg

Reparerer all slags skotøy

A.S PYROX

Fabrikk for

elektriske koke- og varmeapparater

Telefon 57 570 — BERGEN

Georg Mikkelsen A.s

TOBAKKSFORRETNING

Bratten - Bryggen 4 - Telefon 32 231

ALT I TOBAKK

Halfdan Solberg A.s

Sandviksboder 6—7 - Telefon 58 310

TRE- OG JERNEMBALLAGE

KJEMIKALIER

RESERVERT

PRESANGER

I STORT UTVALG I GULL OG SØLV — PLETT OG TINNVARER

MODERNE FORLOVELSESRINGER — POKALER — PREMIER

magnus aase
gullsmed

TELEFONSENTRAL 19 146 — STRANDKAIEN 6

R. Lien — Autovekt

Michal Krohngate 99 — Telefon 61530

Alt i møbler

Kato Fotland

Gimlehjørnet — Telefon 16 356

A. ROLLAND JACOBSEN

Kjøttforretning

Sandvikstorvet 1 — Telefon 56 941

Alltid god fiskemat hos

Sandvikens Fiskemat

Innehaver: J. Stødal

Ekrengt. 13

Telefon 56 655

ALT I MUSIKK I

Helleveiens Fiskematforretning

HELLEVEIEN 44 — TELEF. 56 424

Inneh. Reidar Utstein

VI-KAN-FOTO A.S

Kong Oscarsgt. 31, ved Katedralskolen

Husk film og blitz til jul.

Kom innom vår forretning.

Telefon 19 018

A.S. MERINOSPINNERIET

BREIVIKEN

BYGGMESTER

M. SVENDAL

Kirkegaten 47 — Telefon 56 280

Når strøpene er merket

Safa

da vet vi det er

gode saker!

NORSKE STRØMPER
I TOPPKLASSE

HAUKEDALS

Transport & spedisjonsforretning

Bredsgården 1

Telefon 14 227 — 19 959

H. Skare & Sønn

Sjø- og Landtransport — Spedisjon

Skraphandel

Sandvikstorget

Telefon 56 827

ALMACÉN A.s

Sandviksvei 4 — Telefon 57 036

Kolonial — Fetevarer — Delikatesser
Vi har også et godt utvalg i
Frukt — Sjokolade — Tobakk
Kommissjonær for Norsk Tipping A.s

RESERVERT

Bernh. Ellingsen

Ekrenbakken 9 — Telefon 57 302

KOLONIAL OG FISKEFORRETNING

Findus og Frionor fra frysedisk. Fersk
røket, saltet fisk, sild og grønnsaker
Kolonial — Fetevarer

John Nordrehaug

Kjøtt- og Pøseforretning

Sandviksveien 47

Telefon 56692 — Privat 58067

Joco Vaskerier

v/ Skutevikstorvet

VÅTVASK

FERDIGVASK AV ARBEIDSTØY

Tøy mottas til rensning

Telefon 33 265

S. Gøransson

TAPETSERVERKSTED - REPARASJONER

Øvre Hamburgermug 1 - Bergen

Telefon 31 754

STUDIO WESPESTAD

Fotografisk Atelier

Chr. Michelsensgt. 1—3 Telef. 32 563

Brudfoto — Barnefoto — Portrett — Pass

Reportasje — Arkitektur — Interiør

Eksteriør — Hjemmefoto

E. Knudsen & Co

Tobakk og kortevarer

Sandviksveien 49 a — Telefon 56 090

Privat 57 106

Elektriske artikler — Kjøkkenutstyr

NEO

er merket for KVALITET

i gutteslacks

Svein Hatvik

Aut. installatør

**ELEKTRISKE INSTALLASJONER
OG UTSTYR**

Øvregaten 31 — Telefon 15 291 - 17 556

ALLE

TIDERS

APPELSINDRIKK

MINERALVANNFABRIKKEN BJØRGVIN

Telefon 17 219